

Шевченко Таїсія Віталіївна,

старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Беристемова Раухан Галімовна,

докторант Академії правоохоронних органів при Генеральній прокуратурі Республіки Казахстан

ПРОТИДІЯ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Питання протидії наркозлочинності стоїть дуже гостро в усьому світі. За офіційними статистичними даними Генеральної прокуратури України у 2015 році всього обліковано кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів 25908, кількість кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру – 19767, обліковано кримінальних правопорушень за ст. 307 КК «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» - 6614, з них за вчинення шляхом перевезення, пересилання – 290; збут наркотичних засобів, психотропних речовин – 4350. У 2016 році всього обліковано – 23029; притягнуто до кримінальної відповідальності – 13872 особам; за ст. 307 КК – 2293; способом перевезення, пересилання – 220; збут – 1276. У 2017 році всього обліковано – 29010, осіб – 20675; за ст. 307 КК – 5029; шляхом перевезення, пересилання – 315, збут – 3429. За 2018 рік всього – 27007; осіб – 18307; за ст. 307 КК – 5453; шляхом перевезення, пересилання – 366; збут – 3892. У 2019 році всього обліковано – 28779, осіб – 19091; за ст. 307 КК – 6382; шляхом перевезення, пересилання – 359; збут – 4223. За 10 місяців 2020 року всього обліковано 27212, осіб 16591; за ст. 307 КК – 7606, шляхом перевезення – 597, збут – 5304 [1]. Ми можемо побачити, що за 2019 та 2020 роки значно збільшилась кількість облікованих кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів.

Злочинність мінлива та здатна пристосовуватися до сучасних умов життя. Так, за останні роки для збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів активно використовуються новітні технічні засоби, що значно збільшує незаконний обіг та зменшує кількість викритих випадків та встановлення осіб, які займаються незаконним обігом наркотичних засобів.

До способів незаконного збуту наркотиків наркоторговцями відносить поширення за допомогою засобів масової інформації, в тому числі електронних, інформаційних матеріалів, що підбурюють чи спонукають до вживання наркотиків (стаття 3 Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року); поширення через мережу Інтернет інформації, що містить рекомендації щодо незаконного

використання та виготовлення наркотиків. Новітні технології дозволяють групам наркобізнесу застосовувати такі методи при скоєнні злочинів: приховування електронної інформації про постачання незаконних партій наркотиків шляхом кодування електронних послань, шляхом використання неконтрольованих засобів електронного зв'язку; відмивання доходів від наркобізнесу за допомогою електронних переказів [2].

На сьогодні в Україні, як і в Казахстані популярним способом розповсюдження наркотиків є так звані, «закладки». Способи виявлення «закладок» правоохоронними органами досить проблематичні, так як не відбувається самого контакту продавець-покупець, не відбувається передача коштів, крім того не часто відбувається спілкування щодо домовленості, навіть засобами зв'язку (мобільний телефон). Спілкування проходить, більш за все в соціальних мережах. Кошти за отримання наркотичних засобів, психотропних речовин переводяться на рахунки, а самі наркотичні засоби залишаються в задалегідь обумовлених місцях. Такими місцям можуть бути: під'їзд будинку, частина вулиці, тротуар та інші задалегідь обумовлені місця. Якщо брати більш конкретизовано, то у вищезазначених місцях визначаються певні місця-схованки, а саме: каналізаційні люки, квіткові вазони, паркани та інші місця. Для розповсюдження наркотичних засобів використовують, так звані, наркографіті, настінна реклама з повідомленням адреси-реклами в соціальних мережах. В умовах карантину збільшилась кількість вчинення збуту наркотичних засобів та психотропних речовин саме шляхом «закладки». Особі, яка вживає наркотичні засоби або психотропні речовини достатньо побачити одну з багаточисельних рекламних повідомлень з вказівкою на адресу схованки. Після цього перевести кошти та отримати повідомлення про місце знаходження дози. Таким чином спосіб вчинення збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів шляхом «закладки» зберігається анонімність як продавця – «закладника», так і покупця. А результатом є високий рівень латентності таких видів кримінальних правопорушень і отже низький рівень протидії саме такому способу збуту наркотиків, який за останні часи, та особливо в умовах карантину, набирає обертів опередаючи за чисельністю за безкарністю порівняно з «класичною» схемою розповсюдження наркотичних засобів.

Однак, попри анонімність та багатоланцюговість поширення наркотиків шляхом «закладок» викриття здійснюється силами правоохоронних органів. Так, Приморським районним судом м. Одеси встановлено, що 09.12.2015 року ОСОБА_1, з метою незаконного збуту, шляхом «закладок», наркотичних засобів, отримав від невстановленої особи, наркотичні засоби, які наступного дня, в ході огляду місця події виявлено та вилучено: 276 згортків з полімерної плівки; скляну колбу з речовиною прозорого кольору; блокнот з записами адрес та місць, у яких ОСОБА_1 ховав наркотичні засоби; мобільний телефон з карткою за номером: платіжна картка «ПриватБанк», 14 карток різних операторів мобільного зв'язку. Таким чином, ОСОБА_1 вчинила кримінальні правопорушення передбачені ч.3 ст. 307, ч. 2 ст. 309 КК України [3].

Така проблема характерна не лише для України, а і для інших країн. Так, для Республіки Казахстан також постала проблема щодо вдосконалення кримінального законодавства та практики протидії збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів в тому числі розповсюдження за допомогою соціальних мереж. Розповсюдження наркотиків і надходження їх з-за кордону стало однією з основних проблем для Республіки Казахстан. Частина наркотиків, які потрапляють в Казахстан з інших країн, складають у своїй більшості від їх загального незаконного обороту. Героїн, кокаїн, амфитаміни та ін., потрапляють в країну в основному контрабандним шляхом, які представляють собою реальну загрозу економічним, політичним інтересам держави та сферу національної безпеки. Основна мета Стратегії боротьби з наркозлочинністю та наркобізнесом збереження молодого покоління, які є запорукою прогресу і розвитку країни. Ефективна боротьба силами правоохоронних органів, активна участь громадськості, засобів масової інформації, міжнародна співпраця.

Отже, підсумовуючи можемо дійти висновку, що ефективними засобами протидії наркозлочинності щодо незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин можна виділити: міжнародна співпраця, запровадження передового закордонного досвіду у протидії наркозлочинності, використання спільних банків даних щодо діяльності організованих злочинних організацій, наркотрафіків. Крім того, спільна діяльність щодо співпраці підрозділів протидії наркозлочинності та кіберполіції у цьому напрямку та напрацюванні чітких механізмів, які дозволять виявляти ці наркозлочини. Напрацювання чіткого алгоритму дій та методики проведення аналізу мереж та різних платформ, з метою виявлення незаконної реклами наркотичних засобів. Залучення громадських організацій щодо виявлення та повідомлення про факти збуту наркотичних засобів. Вдосконалення національного законодавства щодо усунення прогалин та збільшення кримінальної відповідальності за вчинення незаконного збуту наркотичних засобів.

Бібліографічні посилання

1. Статистичні дані Генеральної прокуратури України за 2015-2020 роки. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення: 20.11.2020)
2. Телійчук В.Г. Оперативно-розшукова протидія наркозлочинності в мережі Інтернет як стратегія протидії наркозлочинності в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ* 2018. Спеціальний випуск № 1.
3. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 02.11.2020 Справа № 522/3909/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92608904> (Дата звернення: 16.11.2020).